

የማንበብና መጻፍ እድገት የሚጀምረው በቤት ውስጥ ነው።

የቤት የማንበብና መጻፍ ልምዶችን ከትምህርት ቤት የማንበብና መጻፍ ልምዶች ጋር እንዴት ማገናኘት እንደሚቻል

የማንበብና የመጻፍ እድገት የሚጀምረው በቤት ውስጥ ገና በለጋ ዕድሜ ነው። ለማንበብና መጻፍ አንድ ፍቺ መስጠት እንዲሁም ቤተሰቦች በቤት ውስጥ የማንበብና መጻፍ ችሎታን ማሳየት የሚችሉበት እና ማድረግ ያለባቸው አንድ ብቻ መንገድ የለም። እንደ ባርተን እና ሃሚልተን (2005) ገለጻ፤ “የማንበብና መጻፍ ልምዶች ሰዎች በሕይወታቸው ውስጥ የሚጠቀሙባቸውን የጽሑፍ ቋንቋ የመጠቀም አጠቃላይ ባህላዊ መንገዶች ናቸው” (ገጽ 7)። የማንበብና መጻፍ ችሎታ በዘረዘረ ነው እና ሁልጊዜም በዕለት ተዕለት ልምዶች ውስጥ ይገኛል።

ጥቂት የተለመዱ የቤት የማንበብና መጻፍ ልምዶችን ከትምህርት ቤት የማንበብና መጻፍ ልምዶች ጋር ለማገናኘት አንዳንድ መንገዶች እነሆ፡

ፎቶግራፍ፡- እንደ ታሪክ አጻጻፍ፣ ፎቶግራፎች የቤት የማንበብና መጻፍ ልምድ ጥሩ ምሳሌ ናቸው። ከልጅዎ ጋር የቤተሰብ ፎቶግራፎችን ይመልከቱ እና ስለ ፎቶግራፍ ወይም በፎቶግራፍ ውስጥ ስላሉት ሰዎች ታሪክ ይነገሩ። ልጅዎ በቤትዎ ውስጥ ባሉ ፎቶግራፎች ላይ ተመስርተው ታሪኮችን እንዲነግሩዎት ያድርጉ። የፎቶ አልበም ካለዎት እንደ መጽሐፍ አድርገው ይያዙት እና ከመተኛቱ በፊት ያንብቡት።

ምግብ ማብሰል፡- እንደ የምግብ አዘገጃጀት መጽሐፍ ማንበብ ያሉ ብዙ የማንበብና መጻፍ ልምዶች አሉ። የምግብ አዘገጃጀት መጽሐፍ የሚጠቀሙ ከሆነ፣ ልጅዎ መጽሐፉን ሲጠቀሙ እንዲያደዎት ይፍቀዱለት። በምግብ ላይ ያሉትን መለያዎች ሲያነቡ ያመልክቱ። ልጅዎ መጻሕፍትና ሌሎች የታተሙ ቁሳቁሶች መረጃ ሊሰጡ የሚችሉትን ግንኙነት ማየት ይጀምራል። በቤተሰብዎ ውስጥ የተላለፈ የምግብ አሰራር ከሆነ የምግብ አዘገጃጀትን ያስተማረዎትን የቤተሰብ አባል ያስተዋውቁ። እንደ ቤተሰብ የምግብ አዘገጃጀት መጽሐፍ መጻፍ ይችላሉ፣ ትንሹ የቤተሰብ አባል እንኳን ገጾችን ማሳየት ይችላል። በምግብ አዘገጃጀት ውስጥ ስላሉት ደረጃዎች ማውራት (ለምሳሌ መጀመሪያ፣ ቀጣይ፣ የመጨረሻ) የቅደም ተከተል ክህሎትንም ያስተዋውቃል።

ውይይቱን ይቀጥሉ፡ ለልጆች አጫጭር ሀረጎች እና ቀላል ዓረፍተ ነገሮች ረዘም ባሉ ዓረፍተ ነገሮች ምላሽ ይስጡ። ለምሳሌ፣ ጄሲ "ፒዛ እወዳለሁ" አለች። ሚስተር ሉዊስም "እኔም ፒዛ እወዳለሁ። በፒዛው ላይ በጣም የምወደው ነገር ከላይ ያለው የቀለጠው አይብ ነው። አንቺስ በፒዛ ውስጥ በጣም የምትወጂው ነገር ምንድን ነው?" ሲሉ መለሱለት።

ማህበራዊ ሚዲያ፡ ብዙ ቤተሰቦች በዲጂታል መድረኮች (ፌስቡክ፣ ኢሜይል፣ ወዘተ) አማካኝነት ግንኙነታቸውን ይቀጥላሉ። ልጅዎ እነዚህን መድረኮች ለመግባቢያነት ሲጠቀሙ እንዲያደዎት ያድርጉ። የቤተሰብ ኢሜይሎችን ወይም የፌስቡክ መልዕክቶችን ለልጅዎ ያንብቡለት፤ በዚህም የተጻፉ ቃላት ትርጉም እንደሚያስተላልፉ መረዳት ይጀምራል። ከተቻለ፣ በኮምፒውተር ኪቦርድ እንዲጨው እና ፊደላትን እንዲለይ እድል ይስጡት።

ዲጂታል እውቀት (Digital Literacy)፡ ብዙ ቤተሰቦች መረጃ ለማግኘት ኢንተርኔትን ይጠቀማሉ። ለምሳሌ፣ የቧንቧ ስራተኛ ለማግኘት ወይም የተበላሽ መሳሪያ እንዴት እንደሚጠገን ለማወቅ በኢንተርኔት ሊፈልጉ ይችላሉ። ልጆችዎን በዚህ ሂደት ውስጥ ያሳትፏቸው። የፍለጋ ሞተር (search engine) ሲጠቀሙ፣ ቁልፍ ቃላትን ሲጽፉ እና መልስ ለማግኘት የፍለጋ ውጤቶችን ሲመለከቱ እንዲያደዎት ያድርጉ። ይህን በሚያደርጉበት ጊዜ፣ ምን እያደረጉ እንደሆነ እና ለምን እንደሚያደርጉት ለልጅዎ ያብራሩለት። ይህ ሂደት ልጆች በትምህርት ቤት ውስጥ ከሚያጋጥሟቸው የአስተሳሰብ ክህሎቶች መካከል ብዙዎቹን ይጠይቃል።

ግጥም፣ የቃል ጥበብ እና ሙዚቃ፡ በእነዚህ የፈጠራ የራስ መግለጫ መንገዶች ውስጥ ከፍተኛ የሆነ የንባብ እና የጽሁፍ እውቀት (literacy) እድል አለ! ልጅዎን በእነዚህ የፈጠራ መግለጫዎች ውስጥ ያሳትፉት እንዲሁም የራሱን ፈጠራ እንዲያቀርብ ያበረታቱት። ለምሳሌ፣ በቤተክርስቲያን ውስጥ ከመዝሙር መጽሐፍ ዘፈን የሚዘምሩ ከሆነ፣ ቃላቱን በጣትዎ እየጠቆሙ ያሳዩት፤ በዚህም ዘፈኖች የተጻፉ ቃላት እንዳሏቸው እና የሙዚቃ ኖቶች ትርጉም እንደሚያስተላልፉ ግንኙነቱን መፍጠር ይጀምራል። ዘፈኖችን መዘመር፣ በተለይም ግጥማዊ ዜማ ያላቸውን ዘፈኖች፣ ልጆች የድምፅ አወቃቀር ግንዛቤን (phonological awareness) እንዲያዳብሩ ይረዳቸዋል፤ ይህ ክህሎት ወደ ትምህርት ቤት ሲገቡ ለሚማሩት የፊደል-ድምፅ ግንኙነት ክህሎት (phonics skills) መሰረት ይሆናል።

ዕለታዊ የጊዜ ሰሌዳ፡ ስለ ዕለታዊ የጊዜ ሰሌዳዎ መወያየት ወይም በጽሁፍ ማስፈር ብዙ ጥቅሞች አሉት። ስለ ዕለታዊ የጊዜ ሰሌዳ መወያየት ልጆችን የቅድም ተከተል አያያዝ ክህሎት (ለምሳሌ፡ መጀመሪያ፣ ቀጥሎ፣ መጨረሻ) እንዲሁም በትምህርት ቤት ውስጥ የሚያጋጥሟቸውን አንዳንድ የሰዋሰው ፅንሰ-ሀሳቦች (ለምሳሌ፡ ጠዋት፣ ከሰዓት በኋላ) ያስተዋውቃል። ቤተሰብዎ በተለያዩ ቀናት የሚያደርጋቸውን ተግባራት በመወያየት ስለ ሳምንቱ ቀናት ማስተማር ይችላሉ።

*ይህ የመረጃ ወረቀት በሌሎች ቋንቋዎችም ይገኛል። በ rif.org ላይ ያገኛቸዋል።